

Pèl & Ploma

Tristor

Se tornarà goig.
Vertitur in gaudium

I

La sarment de l'hort
plorava, plorava,
per lo vinyador
al veure-s podada
de sos blancs rebrots
que l'olm engarlanden,
de son toriam,
de la seva ufana.

II

L'olivera ho veu:
«No ploris, —li crida,—
que s tornarà goig
ta melancolia,
dels veremadors
quan la colla estiga
a dintre del cup
saltant d'alegria

J. VERDAGUER, PBRE.

Cançó de breçol⁽¹⁾

Els aucellets, fillet meu, se bregolen
amb el va-i-ve dels florits branquillons.
Els aucellets que a l'hivern se condolen,
no tenen mare que ls faci petons.

Riu, tendre infant, quan jo t faci manetes;
riu com els angels que juguen al cel,
que la marona sap fè unes festetes
dolces, més dolces que bresques de mel.

Sobre ma falda, cantant, encisada,
jo t breçaré amb els sospirs del meu pit,
com breça l'aire les flors de la prada
quan s'aconhorten del plor de la nit.

Quan siguis gran i jo sigui velleta,
guia-m com ara jo t guio ane tu,
que mes aletes d'humil aucelleta,
sense un costat, no m podrien pas du.

Les pobres mares llurs angels bregolen
tot refilant les més dolces cançons.
Els aucellets, fillet meu, quan se dolen,
no tenen mare que ls faci petons.

IGNASI IGLESIAS

(1) Del poema dramàtic en tres actes *Els primers freds*.

L'Aucell

Eu no la pots comprendre, tu que no estimes, la delícia d'aquell Hivern que pera nosaltres dos va esser com una nit de Juliol, llarga, molt llarga; tot un seguit d'hores i més hores de reculliment en una cambra de finestres sempre closes i amb els espessos cortinatges arrocegant l'ample sarrell per damunt la catifa de vellut carmesí. Mai era ahir, mai volíem esser a demà, il·luminats sempre per la vermellosa claror de cent bugies roses i per l'incendi dels tions que engolia la xemeneia. Sempre era avui, i els pomells de semprevives que feien de cornisa als prestatges carregats de cristall de Bohèmia ens servien de rellotge, ens feien de calendari.

Tu, que no estimes, no la pots comprendre l'escalforeta d'amor d'aquella cambra. Semblava un niu tot fet de borriçol de seda i puntes de coixinet; un niu tot ple d'aroma aont el xerro-teig dels aucells s'hagués convertit en murmuri de petons. Mai sen sentia un de sol, que un petó sol és mig petó: sortien dels llavis aparellats els d'ella i els meus; i, enamorats de l'amor que en nosaltres veien, voleiaven a l'entorn nostre com papellones entossunides, fins que, de tant glatir, se fonien pera convertir-se en incens.

Ella, la meva amor, dins sa tunica blanca, flonja i folgada, semblava coberta am la florida d'un atmetller; i quan, ajeguda damunt dels mobles amples i baixos, enfonsat son caparró dins dels coixins de seda, i mig closos els ulls enfebrats, anava dient-me coses i més coses, boi desfent i refent els bucles dels

meus cabells, les seves paraules semblaven oracions que fessin olors de llessamí, i els seus llavis, com fulles de rosella que mou l'oreig, tremolaven neguitosos a cada sospir meu.

Era tota pera mi, i jo tot pera ella, i, enllaçats per abraçada estreta i llarga, deixavem passar l'Hivern sense voler saber res del món, com si tot el món fos la nostra cambra, i les xinelles de seda de la meva amor (aquelles capsetes de joies que anaven i venien de les meves mans frisosas als seus peus, que talment semblaven manadets de roses-tè) fossin la sola meravella que l'Art hagués parit.

La catifa de vellut no era xerraire, i els mobles encoixinats, amples i baixos, sabien guardar secrets. Un mirallet molt xic, de lluna bisutada i manec d'or cisellat, era lo únic que ns mig renyava: ens hi miravem junts, ben acostades les cares pera que hi cabessin totes dugues; i quan am l'halenada d'ella s'entelava l mirall, jo l'agafava i el rebotia damunt la catifa, envejós, d'aquell troç de vidre que m robava un xic d'halè de l'enamorada.

Quin hivern més hermós! Va esser com una nit de Juliol, llarga, molt llarga!

Com un cant d'alosa va venir la Primavera a despertar-nos. Ella, l'enamorada fredolica, obrí sos braços i em deixà caure; obrí les ales i emprengué l vol cap als Jardins de Joventut, aont els aucells varen pendre sos llavis per flors badades, i les flors, al veure-ls sense ulls, acotaren el cap creient-se frec a frec del Cel.

I el niu d'amor se quedà buid. D'aquell Hivern ençà, quin fred que hi fa tot l'any!

ENRIC DE FUENTES

Ayuntamiento de Madrid

An en JOAN GAY

L'HIVERN

Lletra d'E. MARQUINA

Musica d'E. MORERA

VEU *Poc a poc p*

A-mor, mon a - mor: la ter - ra fa por, quie - ta

PIANO *p*

ne-gui-to - sa iam po - sat de mort; la ter - ra dor - mi - da fa bai-xar la veu. *mf* A -

mor, mon a-mor, tot dei-xant-se omplir de bol - ves de neu. *p*

molt dolç pp

En - fon - sem-se en e - lla; vi - vim de sa pau, sen - se pa - rar comp - te de la

pp *Poc mogut*

pp

neu que cau; tre - ba - llem per din - tre la nos - tra lle - vor. A - mor, mon a -
1.er temps

mor, es - pe - rem que un di - a veu - rem el cel blau. I les llargues plu - jas, ab son rit - me e -
tern, que va - gin mu - llant la bui - dor del niu. A - cos - tat! A - cos - tat! viu -
rem del a - mor in - tern so - ta la munió dels nu - vols d'hi - vern que co - ven son

fill, el sol de l'is - tiu.

A. B.

Tip. Musical «L'AVENÇ».

Cant del retorn

Tornem de batalles, — venim de la guerra
i no portem armes, — pendons ni clarins.
Vençuts en la mar, — vençuts en la terra,
som una desferra:
duem per estela — taurons i dufins.

Germans que en la platja — plorant espereu,
ploreu, ploureu.

Pel mar sens avança — la host macilenta
que branda amb el brand — de la nau que la du.
Adéu, oh tu, America, — terra furienta:
som debils per tu!

Germans que en la platja — plorant espereu,
ploreu, ploureu.

Venim tots de cara — al vent de la costa,
encara que ns mati — per fred i per fort,
encara que restin — en sense resposta
més d'un crit de mare — quan entrem al port.

Germans que en la platja — plorant espereu,
ploreu, ploureu.

De tants com ne manquen — duem la memoria
de lo que sofriren, — de lo que hem sofert,
de la trista lluita — sense fe ni gloria,
d'un poble que s perd.

Germans que en la platja — plorant espereu,
ploreu, ploureu.

Digueu-nos si encara — la patria és prou forta
per oir les gestes — que li hem de contar.
Digueu-nos, digueu-nos — si és viva o si és morta
la llengua am que l'haurem de fer plorar.

Si encara és ben viu — el record d'altres gestes,
si encara les serres — que ns han d'enfortir
s'aixequen serenes — damunt les tempestes
i bramen llurs boscos — al vent ponentí,

germans que en la platja — plorant espereu,
no ploureu: rieu, canteu!

JOAN MARAGALL

Ayuntamiento de Madrid

L'Ona

Vinc de l'altra part de món.
Vaig voltant, voltant la Terra,
séns que pugui arribà on són
el camí que du a la serra
i el que baixa a lo profon.
Al mirà lluny de mi aqueixes montanyes
sem revoltan les entranyes!

Quin torment,
essent forta, sè impotent
per podè escalà aqueixs cims
i les valls tornà en abims!
No n'hi ha prou de lo que a sota
tinc esclau! De rabia bota
lo meu còs! Oh! Vui molt més!
Ara aquí: més lluny després!
Vui que l món sigui per mi!
Ho vui tot, tot, engoli!
Vui que re m privi l camí!
Quan la terra hauré lograt
no us penseu que hagi acabat:
allavors el meu anhel
serà l cel.

A la nit, quan l'estelada
deixi veure retratada
sa munió de nines lluminoses
en l'escuma nevada
dels castells que jo m faig; quan amoroses
vegi que s tanquen i obren les parpelles
d'aquell aixam d'estrelles,
tant pures, tant hermoses,
com podré conteni
les ganes de que l cel sigui també per mi?

Vinc de l'altra part de món.
Les fites de lo meu, que sé jo on són?
Estan molt allunyats els murs que m tanquen.
Però són murs, i els trobo, i m'entrebanquen.
Tresors, vides séns fi, tinc amagats;
disposo d'espantoses tempestats;
faig i desfaig: la força es ma raó!...
Més, ai!, no n tinc prou, no!

E. GUANYABÉNS

Nit d'Hivern

Camineu, estrelles,
camineu,
que la nit és fosca
i el vent fred.

No mireu ensota,
no hi mireu,
no mireu la terra
desde l cel.
No mireu la terra,
que a l'hivern
no rumbegen roses
els rosers.

Camineu, estrelles,
camineu,
que la nit és fosca
i el vent fred.

Les desertes branques
d'ammeter
amoroses coven
en secret
la florida blanca
que somrient
cantarà l'aurora
del bon temps.

Camineu, estrelles,
camineu,
que la nit és fosca
i el vent fred.

APELES MESTRES

Croquis d'Hivern

Fa fred, fa fred!
La tarde és serena;
el sol a pleret
traspon la carena...
Fa fred!

Fa fred, fa fred!
Xiulant entre ls arbres
erissa l ventet
el pèl de les cabres...
Fa fred!

Fa fred, fa fred!
Trotant davant d'elles
s'enfonsa l bailet
la gorra a les celles...
Fa fred!

Fa fred, fa fred!
I l'escamot passa;
i apunta un llumet;
i la terra s glaça...
Fa fred!

APELES MESTRES

Dibuix de R. PICHOT, pera ls Concerts Gay
Ayuntamiento de Madrid

Records d'un fred memorable

amic Utrillo m demana quatre ratlles pel numero d'Hivern de PEL & PLOMA, i crec que lo millor que puc fer és evocar el record d'aquell *gran fred* que havem passat junts ell i jo. Era a París, ara fa vint anys.

1879! Fetxa memorable pera mi, per més d'un concepte.

Al num. 21 de la *Place de la Madeleine* (casa de primera) hi vivíem: al segon pis, el pare de l'Utrillo, amb en Miquel i l'altre germà; al primer pis hi vivia un senyor que havia sigut embaixador a Italia en temps de la Revolució de Setembre, el nom del qual no m recorda; a dalt de tot, un coronel emigrat parent den Zorrilla, que esperava que caigués la monarquia; en els entressols vivíem en Jacinto Octavio Picon i jo, amb un amic que estava malalt i un criat empurandès que era un peix d'aquells que s porten l'oli. Quan li va arribar l'epoca de la quinta va dir: «I què n'has de fer tu d'això de servir al rei? No hi ha França aquí aprop, aont hi ha la Republica? Doncs, *nada*: jo soc federal i aquí m tenen!» Tal va esser la seva presentació, en aquella epoca de fred, com un auell que entra per una finestra oberta a dins d'una casa un dia que neva. A l'entressol que ocupavem hi havia una sala que venia a esser, com si diguessim, el *foyer* de tota la casa. Allò era un estudi-biblioteca-menjador-*fumoir* i altres coses, tot a un temps. Ademés dels molts llibres i de diverses taules, sofes i cadires de totes epoques, una esfera terrestre i una panoplia, hi havia un armari antic aon s'hi guardaven ampelles de Burdeus, Jerez, Champagne, Rom, etc. Sols que les de Burdeus sovint les trobavem buides, i és que l'criat se les bevia, perquè ell deia que aquell vi, que de si ja és agrenc, amb el fred se podia tornar agre del tot. Allí era ont ens hi reuníem l'Utrillo, el seu germà, en Picon, un cubà que s deia Nicolas Bravo, un altre nomenat Mestre, oficial de marina sublevat, que també vivien a la casa, i algú més. Devegades hi venia l'Ivo Bosch, però molt de tard en tard, perquè ell tirava per ric i nosaltres no seguíem pas la mateixa carrera. Allí s'hi escrivia, s'hi dibuixava, s'hi feien plans d'una Republica ideal, s'hi menjava bé i s'hi bevia millor. Allò era una Bohemia, però una Bohemia rica. Res de passar fam ni miseria. En l'escassetat no hi creíem. «Bon ventrell fa bon cervell.» «Val més aquí que a cal apotecari.» «D'aquest món no sen treu sinó lo que s'hi fica.» Aquestes eren les nostres màximes, confirmades per un aforisme den Rabelais, escrit a la paret am lletres d'or i vermell, que deia:

*Surveulx est et de bon sens ne jouist
qui conque boit et ne s'en rejouist.*

Si seria agradable l tal *foyer* que més d'un cop una de les primeres eminències mèdiques de París, entre una visita i una altra, hi venia a descansar i a fer un rato de brometa.

Cuidavem de l'alimentació com d'un dever sagrat, i lo mateix de la nostra que de la dels altres, puix molts eren els espanyols pobres, i també algun francès, que l'haurien ballat magre si no ha hagués sigut aquella taula aon tot-hom hi cabia.

A l'arribar a fins de Novembre l termometre va començar a posar-se sota 0°, i cada dia anava baixant, fins que ja no va baixar més perquè ja no hi havia més graus cap avall. La neu queia que semblava que desde l cel aboquessin cabaços de farina. Els arbres prenen formes fofes com si ls haguessin embolicat am cotó fluix. El cel era gris de plom, i si devegades se transparentava i aclaria, se quedava d'un color de calç, i el sol, per sobre dels terrats de picarres, semblava una hostia vermella enganxada sobre d'un paper. De sobte una nit sentim cridar *Le Verglass!* i desseguida, a través dels cristalls del balconet i del cristall de gel que hi havia a sobre, varem veure l resplendor d'atxes. Jo no m vaig poder contenir i, embolicat amb el capot de pells i la gorra d'astracan ficada fins a les orelles, vaig baixar a veure què era allò que jo mai havia vist. L'aspecte de la plaça de la Madelena era imponent. Semblava un llac o, millor dit, un mirall. La neu s'havia glaçat després d'haver-se fos una mica i havia fet una superfície llisa com un vidre damunt del qual s'hi reflexaven els edificis, els arbres i les atxes de vent dels *sergents de ville*. Jo, dret a la porta de casa, no sabia què fer, si sortir o no quan veig una xicota jove que m'indica que li dongui l braç, dient-me, «*C'est tres dangereux de traverser seul la place: on peut tomber*». Era una modista que vivia a l'altra part de la plaça. Li vaig donar el braç i varem començar a caminar com dos borratxos, apoiats l'un en l'altre; i a poc a poc, quan apenes havíem donat vinticinco passos, prop de les escales de la Madelena, patatum! caiem, rodolant tots dos per terra. Allò relliscava com si fos ensabonat. No hi va haver més remei que, seguts en el primer esglaó de la Madelena, treure-ns el calçat i posar-nos ella les mitjes i jo ls mitjons sobre les sabates, per consell d'un *vieux sergent de ville* que hi havia allí. I així ella va poder arribar a casa seva i jo tornar-men a la meua. No cal dir que al dia següent jo ja duia botes de cuiro gros *ferrées à glace*, és a dir, am claus de tres dents, que s clavaven a terra, i així no s relliscava ni que un rebés una empenta.

En Picon am tot això no s movia del llit. «*¿Cuántos grados hoy?*» preguntava. «*29º bajo 0*», li responien. «*Nada, no me muevo*.» I no va voler alçar-se i sortir, fins que un dia, ja a mig Janer, el criat va

dir-li: «*Hay hoy sólo 7 bajo cero*.» «*Pues hoy me levanto y salgo, que en Madrid ya los he soportado*.»

París estava transformat: am la temperatura de 27° sota 0 l gel glaçat i atapahit havia donat als carrers l'aspecte de que estessin empedrats de marbre. Els trineus, am les esquelles i picarols, corrien que semblava que fossim a Russia. El Sena s'havia gelat tant fortament, que per damunt d'ell la gent hi passejava, i fins s'hi havien plantat barraques de menjar i beure. Els estudiants i les moces del *Quartier* hi patinaven que era un gust. Al Bosc de Bolonia les senyores i els joves de la *haute* també feien lo mateix, i pels *boulevards*, aproximant-se ja les festes de Nadal, s'hi havien plantat les barraques acostumades am calorífers, aon s'hi venien tota mena d'objectes.

Varem estar quatre dies sense veure circular cotxes, però prompte els cotxers varen sortir ja amb els cavalls ferrats pera l gel, i damunt del glaç l'Ajuntament hi havia fet tirar cabaços de terra i arena granada, i ja no s relliscava gens. Els cotxers anaven farcits de pells de bè, amb esclops plens de llana, i el cap dintre d'una caputxa com la del Mefistofeles en el quart acte.

Totes les teulades, cimboris, campanars, torratges, etc., tot destacava per blanc damunt d'aquell cel gris, i de les picarres que cobrien els edificis en penjaven llars cremells de glaç que semblaven estalactites de cristall. El ventet feia voleiar infinitat de volves de neu com si fossin papellones blanques.

L'animació era gran. Els cafès, tavernes, restaurants i cerveseries estaven plenes de gom a gom de gent que menjava i bevia. L'Ajuntament havia fet instal·lar unes botigues am grans calorífers aont a tot-hom que hi entrava se li donava un tall de carn rostida, pa, un got de vi calent i cafè am conyac, sense preguntar-li re. Tots els pobres ja no podien morir-se de fam. Ademés, s'havien repartit mantes de llana i llenya i es donava treball a tot-hom que s presentava a demanar-ne a les brigades municipals que treien la neu.

El fred va esser tant gran a París, que va produir molts perjudicis; i a Espanya, sobre tot de l'Ebro enllà, lo que a París van esser nevades allí varen esser aiguats mai vistos. A Murcia hi varen haver aquelles tremendes inundacions que varen destruir pobles enters. Però París té un gran cor. I lo mateix que s va pensar en aliviar les miseries de la capital de França, també s va pensar en socórrer les desgracies d'Espanya. En un instant va esser format un Comitè pera donar aquelles celebres festes del Paris-Murcia, al qual varen esser invitats els pocs espanyols que tenien algun nom a París en aquell moment. El primer pis del *Gran Hotel* va esser convertit tot ell en local d'oficines, juntes i seccions; i en pocs dies se va organitzar aquella gran festa a l'*Hipodrome* en que hi van pendre part totes les primeres artistes franceses i tots els pintors, escultors, dibuixants i escriptors espanyols allavors presents. L'Hipodrom va esser transformat en un poble del sud d'Espanya, aon s'hi va celebrar una fira, una festa major i una *tómbola*. No ho descriuré perquè ja prou que se sap lo que va esser. Sols diré que produí quatre milions de francs, que s varen partir entre ls murcians i els parisencs, encara que als primers males llengües diuen que no n'hi van arribar gaires, perquè, si bé van esser entregats a D. Antoni Cánovas del Castillo, s'ignora aon van anar a parar la major part d'ells.

En dita festa hi vaig conèixer el gran dibuixant Urrabieta Vierge, que venia dibuixos en profit dels inundats en un pabelló del *Figaro*, i el malograt gravador Canudas, que, vestit de pagès català, anava fent de nunci de la *tómbola*.

A París hi feia vint i tants graus de fred, però la dita festa m va procurar que encara poguessim experimentar temperatures més baixes. Un dia l Comitè del Paris-Murcia m va dir que hauria de fer el favor d'anar a Brusseles, Anvers i Amsterdam. A la primera vila, a demanar a Mlle. Juliette Rebel, artista parisenca de gran veu i hermosura, que cantava aleshores al *Théâtre de la Monnaie*, que vingüés a vendre en una tenda i cantar en un concert de la festa. A la segona vila havia de demanar a l'Ajuntament que fes el favor de prestar el talem en que hi va entrar l'emperador Carles V, pera colocar en el centre de la festa com un tabernacle. A Amsterdam havia de demanar altres adminicols del temps de la dominació espanyola. Vaig sortir de París per la *gare du Nord* un dematí, i el termometre de l'estació marcava 27° sota 0. Vaig entrar en un reservat de primera, i a pesar del calorífer, del capot de pells que portava i d'una groixuda manta de viatge, a mig camí m glaçava. A l'arribar a Mons el termometre de l'estació marcava 30° sota. Allí vaig pendre un refrigeri amb una taça de cafè am rom, i vaig arribar a Brusseles a la tarda, aont el termometre senyalava 32°. Instal·lat al *Gran Hotel*, vaig sortir a veure la vila, que no coneixia, que m va fer un efecte indescriptible. Estava serè, els carrers glaçats, i el cel, d'un blau palit, llua com si estés ple de volves d'or. Eren diminuts cristallins de neu en suspensió, il·luminats pel sol que anava a la posta. El sol semblava una taronja. Era un disc gros de color de mini, quasi sense raigs, que un podia mirar-sel ben bé de fit a fit. La plaça de l'*Hotel de Ville* oferia un aspecte fantàstic. Aquell gran edifici gòtic, am les cresteries plenes de gel i daurades pel sol ponent, semblava tot ribetjat de blondes d'or. Allí vaig admirar la casa de l'emperador Carles V i altres edificis dels tristos temps de la dominació espanyola.

Al vespre vaig complir el meu encàrrec am l'artista, que acceptà amable l'honor d'anar a cantar i vendre a la festa del Paris-Murcia, i l'endemà al dematí cap a Anvers.

El fred que allí vaig sentir, com el que vaig sentir després a Amsterdam, allò ja no és fred, sinó que ha de dir-se-li un altre nom que no

MODES D'HIVERN (són dintre la capsa)
Ayuntamiento de Madrid

existeix en els diccionaris de nostres llengües llatines. El termometre marcava 40° baix 0. L'Escaut estava gelat. Tot-hom patinava i anava farcit de pells. Sols se podia viure menjant molta carn sagnant condimentada amb pebre de Cayena, que és pitjor que bitxos, i bevent Rom, Aiguardent, Whisky, Gin, Brandy o qualsevol altre licor alcohòlic, i a vasos grans, i encara això escalfat. La sensació que aquest fred produïa era com si continuament li passessin a un per la pell respalls fets de navages. I dels peus cap amunt semblava que li pujaven flamarades de foc, però d'un foc que cremés més que l'altre. Les pestanyes i el bigoti se m'havien gelat. Me vaig espantar i vaig complir l'encarrec fent la comissió verbalment i deixant que ells enviessin els trastos.

A Amsterdam 42° sota 0. L'efecte va esser el mateix. A pesar de que la vila m'va enamorar per lo artística, no hi vaig estar més que unes hores, al cap de les quals vaig pendre l tren exprés cap a París. L'aspecte d'Amsterdam era indescriptible. Els canals, l'Imuyden, el port i el mar del Zuidersee, tot estava gelat, polit i brillant com si fos de marbre, i la gent tranquil·la, passejant-s'hi per sobre com la cosa més natural del món, patinant-hi o corrent-hi en trineus, amb una alegria que m'concertava. Allí també estava seré, però amb una certa boirina que donava al sol l'aspecte d'un d'aquests sols apocalíptics amb raigs flamejants que han representat certs gravadors i dibuixants del segle XVI alemanys, i en especial Albrecht Dürer, i que jo creia que eren de fantasia pura. Aquell sol, les cases aquelles aïllades, estretes i altes, més amples de dalt que de baix, pintades de colors foscos, amb frontons de popa de barco antic, inclinant-se les unes endavant, altres endarrera com una fila de soldats borratxos; els arbres amb la soca pintada de colors i els barcos encallats, al mig dels carrers o al mig dels camps, en els canals més baixos que la terra, me van semblar una visió d'un deliri.

Aquí referiré un cas curiós que m'va passar en la plaça del Dam. Anava depressa pera entrar a l'Hotel, en el Calverstraat, quan topo amb un menestral vestit com els d'aquí, amb una gorra enfonsada fins a les orelles i embolicat amb una manta. Pel vestir i el seu aire vaig conèixer que era català i li vaig cridar: «Aon dimoni aneu per aquí amb aquest fred?» L'home va fer un bot d'alegria al sentir parlar en català. «Que és de la nostra terra?» va dir-me tot content. «Sí, home, sí; i d'aon sou vós?» «Jo, de Reus; hi vingut aquí a vendre un carregament d'aiguardent que s'ha gelat, s'han esbotzat les bótes i hem de transvasar-lo. Me n'anava a cal *intrepit*, i no hi trobava.» «Jo vos hi acompanyaré.» I am les senyes que m' donà varem trobar-lo. «Però per lo que toca a l'aiguardent,—va dir tot caminant,—ja estic tranquil, perquè ja l' tinc venut; ara ells que s'arreglin, però m' sembla a mi que prou se l'hauran de fuma a llesques.» A la porta de cal *intrepit* me vaig despedir d'ell rient, i cap al tren. A l'arribar a París hi havia sols 19° sota 0.

Abans d'acabar contaré un cas que va passar-me en l'abans descrit entressol. El govern francès, presidit aleshores per en Mac Mahon i bastant reaccionari, va ordenar fer un padró dels estrangers de París, aon s'hi expressés, además de la professió, medis de viure, edat i estat, la religió que cada qual professava. La fulla que van passar a la casa num. 21 de la *place de la Madeleine* s'va omplir a la meua habitació, aon van venir tots, i fou objecte de gran gatzara. N'hi va haver tres que com a religió varen posar *de la secta del caballero Trimm*, l'un; *de la secta del caballero Tromm*, l'altre; i *de la del caballero Trumm*, l'últim. En Mestre, el mariner sublevat, va posar *La Mar*! I cada qual anava posant-hi l seu disbarat pera respondre an aquella impertinència governamental. Jo men vaig descuidar. L'endemà l'encarregat va pujar a casa a recollir la fulla. Estavem menjant-nos una suculent *entrecôte à la moelle*. Al notar l'empleat que la meua casilla estava en blanc, va dir-me: «*Et vous?*» «Ah, sí! Té raó,—vaig respondre.—Me n'havia descuidat.» I, agafant una ploma del tinter més aprop, vaig posar-hi: BUDHISTE. L'home m'va mirar tot esvarat. «*Bodhiste?*» va exclamar pegant una ullada a la taula. «Ah, per què menjo bé! Jo li explicaré. Els Budhistes antics no menjaven sinó herbes, i devegades re, pera reentrar més aviat en el Nirvana. Però tot progressa, i ara ho fem més fort. Els nous Budhistes ens mortifiquem crudelment, com certs personatges catòlics. Que tens desig de dejunar? Doncs, menja! Que ara menjaries sols quatre arrels? Doncs, bons *beef-steaks*! Que voldries beure sols aigua fresca? Doncs força vi, rom o conyac! Així, pera patir més, retrassem d'aquesta manera la nostra entrada en el Nirvana.» An aquí l'comissari no va poder-se aguantar el riure, i sen va anar encara tot rient per l'escala després d'haver trincat am nosaltres a la salut de la França. I al sortir varem sentir que deia: «*Quel drôle de neo-budhisme!*»

Sí n'enen per mi de records aquell any i aquella casa!

En dit pis hi vaig acabar d'escriure l meu primer llibre *La Mort et le Diable* la nit de Nadal de 1879, i jo crec que és baix l'influència d'aquells grans freds que l vaig terminar dient:

«.....Estats millors aniran succeint-se, fins que l'Humanitat, havent agotat ja tota la seva energia evolutiva, i el sol que la vivifica amb els seus raigs havent-se extingit, el planeta que habitem s'hagi convertit en un bolit sideral tenebrós i glaçat!»

I després d'aquest gran fred, i pera comparació, me ve a la memòria l'espantosa calor de 40° sobre 0 que vaig passar dos anys més tard a Andalusia entre Ecija i Utrera; però això m'ho reservo pera contar-ho en el número d'Istiu. Ja ho diu el *ditxo*: una de freda i una de calenta.

I ara dissimulin.

POMPEIUS GENER

Agonia

Jo, en els meus temps de xicot, n'havia conegut un de metge que ho curava tot. Mai havia deixat morir cap malalt. Ell ara fos ací, pobra Carmeta! Prou n'eixiria d'aquesta! Més ara rai, és mort: poc li vaga de dur el consol a les famílies, com solia! Si l'hagués vist davant per davant d'un malalt, de qualsevol llei de mal que fos, ell pla s'hi encaparrava! Se fumia an el capsal del llit amb el dit a la rumiadora, i rumia que rumiaras, escorcollava d'ací d'allà per dintre l front tota la ciència, i al cap de poca estona se treia una llapidera llarga de la butxaca i haguereu vist com escrivia depressa, depressa...

—Sí que n devia saber!

—De tot sabia. Això sí, tot lo que tenia de lletra li mancava de paraula. Era aixut com la mula que sem va morir per Pasqüetes, que feia, feia i res deia. Donses ell, escriu que t'escriu, però d'una mena de manera que tu, que has anat a estudi, noi Guiu, poc hi hagueres entès gota, perquè tot escrit de la seva mà, tras tras, com qui no fa res, era fet exprés pera esser llegit per l'apotecari i per ningú més. Ho tens entès?

—Poc e dic res, home!

—Donses quan el remei havia arribat a la casa, ja podieu dir que era oli en un llum: el malalt curat. Més ell, per lo que era més entès, era pera curar les malalties de cap.

—La migranya, potser!

—Fuig, home! Sempre seras el mateix, estimba-matxos! Vull dir els que estan tocats del mal de la bogeria, que tots n'hem conegut; els locus, vatja! Ell agafava a l'infeliç que patia de rampells o de llunes, que pel cas tot és hu, encara que fos un dels que estan apoderats d'aquella mena de manies que no s' poden aguantar a les cases; l'agafava, vos dic, sel posava, apretant-li fort el cap, entre ls genolls, se treia uns ganivets i estisores, i haguereu vist que li aixecava la closca, butxaquejava un xic per dintre, tornava a tancar, cusia la pell, cop de venes, ungüents i desfiles, vuit dies de llit, i a treballar al terroç curat per tota la vida sempre més.»

Tots quatre traginers s'anaven acostant ells amb ells com pera comunicar-se escalfor. El fanal que penjava del sostre donava una llum esmortida, poblant la gran quadra d'ombres extravagants. Damunt la taula, el joc de cartes, que ni s'havia tocat, i al voltant s'hi estaven els homes embolicats amb llurs mantes am tot i el baf de l'estable. A fóra nevava i el fred semblava traspuar per les parets. Els quatre homes no trobaven gust aquella nit en estar callats ni ageguts, i enraonaven, enraonaven com volent matar més depressa unes hores llargues de passar. La noia de l'hostaler s'estava acabant per moments, i si ls homes s'ensopegaven a callar una estona s'adonaven més dels sorolls del bestiar, els cops de pota o el mastegar d'algun cavall; instintivament escoltaven ben fi i els semblava que sentien el caure flonjo dels borrellons de neu a fóra, i a dintre la casa, al damunt, l'anar i venir de passes, i, parant ment més fi, algun arribava a percebre l bleix seguit i enguniós de la que poques setmanes abans era galan noia i que ara sols per un fil s'arrapava a la vida. En les estones de quietut més d'un mirava a la porta esperant veure comparèixer l'hostaler d'un instant a l'altre dient-los, sense passar el lllindar, que tot s'havia acabat.

Perxó tots procuraven que ls silencis fossin ben curts i es posaven a conversar; però no ls acudien sinó coses de malalties i de desgracies.

«I com va esser que va morir aquest gran metge?

—No ho sé pas ben bé del cert, perquè jo, per coses que no n'heu de fer res, vaig deixar de córrer aquell país. Però sé ben del cert que anava pel camí de patir del mateix mal que curava. Me recorda prou que un dia, anant jo d'Amer a Santa Pau (prou ho havia sentit a dir, més poc ho crevia), vaig esser present a la cosa més estranya que mai som vist. Anava, donses, com vos dic, d'Amer a Santa Pau, i feia una nit no gaire millor que aqueixa; a una casa de les Anzies tenia contractats uns garrins i dues saques de trumfes (me recorda com si fos ara, i això que han passat un feix d'anys), quan a l'endinsar-me amb els matxos en el bosc em veig l'euga normanda del metge estacada a un suro, amb aquella planta que tenia, que prou la vaig endavinar; la tenia tant presenta a la memòria que l'haguera coneguda anc que fos en mig de la fira de Sant Miquel. M'aturuc, m'atansuc, i em veig al davant al metge que s' rebotia per terra i s'estellava l cap contra les aulines, talment que aparentava un esperitat. Jo, de veure un home tant sabent d'aquella conforma-

ció, me feia com una pena... Més encara vaig gosar-li a dir: «¡Que redimontri fa aquí, senyor metge? Que no veu que s'esberlarà l cap!» I ell aleshores va parar en sec de fer coses estranyes, va mirar-me amb uns ulls tristos que feien respecte, i que jo mateix, que aleshores era jove i fadrí, sentia mitja por; me va semblar com que m malmirés per haver-lo destorbat d'alguna feina que an ell li vingués a gust; i, encara com si l sentís, «Ah, Bialó!» me va dir, «si aixís com obro l dels altres pogués obrir-me l meu, de cap, pera saber què hi tinc a dins que m dóna tant martiri!» »

El vell va parar una estona, fins que va saltar en Llebra, un traginer de mitja edat:

«—Vatja, Bialó: sou un home d'experiencia; però no n crec gaire res de lo que heu dit. Jo no hi estic per metges. Veieu, bé n deuen haver pujat més d'un parell a veure la Carmeta; jo estic més pel saludador que hi ha a Girona, que no hi ha res que no endavini i que ha fet unes cures ¡bony! que cap metge pot posar-se-li a la sola de la sabata.

—Calma, calma, Llebra: sempre seras més animal que ls que tu menes. No és hora de picar a la taula ni de moure fressa.

—Doncs, alt o baix, us dic que jo no hi estic, i si ho dic ja sé l per què», deia en Llebra am posat de toçut. «També n som tingut jo a casa, de metges, i mai he vist que estessin segurs de lo que han de fer: perxó ls hi diuen *duptós*, perquè sempre dubten.

—I que n'ets de muçol! Té raó: ja ho som sentit a dir. No era l metge de Castellfullit, que t va fer menjar paper?

—I ben net! Qualsevol s'hi podia trobar. Ell va dir, la dóna també hi era, que m receptaria uns paperets. I, doncs, què havia de fer? Quan van venir de cal apotecari, la dóna mels dona i jo mels menjo. No diu que s'ha de fer tot lo que manen? Però, val dir-ho, am tot i que eren ben plegadets, ¡rebony! que costaven d'empassar! Sort que la dóna m'anava donant caldo, i patint van poder devallar fins a la panxa. L'altre dia que ve l metge, quan jo m queixava de que la medecina seva no feia de bon pendre, ell riu que riu, i s'ha cuidat d'esbombar-ho per tot el poble ja ho sé! I, doncs, què havia de fer? De allavors ençà que no n vull aconduir cap més de metge.

—Ni pera la dóna tampoc? I com la tens la dóna, Llebra? Com li va aquell mal d'ulls? Ja és ben lletja, com hei ha món, la teva dóna!

—Sempre li van suquejant els ulls, sobre tot l'esquer, tant que jo li dic que potser se li podreix un quelcom a dins del cap i ella encara s'enfada més.

—I que n'ets de beneit!

—Vatja, vatja, no tant com molts altres! Ja ho dieu massa sovint això, Bialó. Jo us puc ben assegurar que si la dóna se m morís, que Déu o el diable se me l'emportés, no m'hi amoïnaria tant com l'hostaler am lo de sa filla. Ja us juro que no fóra tant ximple!»

Els altres reien i feien callar an en Llebra, perquè no era per comparar la seva dóna, tant lletja, am la Carmeta, tant jove, agradosa i maca.

Va obrir-se la porta del carrer, i, al mateix temps que una ratxa de fred, va entrar un jove ben plantat, que tot seriós va espolsar-se la neu de la manta i de la berretina, i am terratremol d'esclops va acostar-se an els traginers, preguntant:

«—Com segueix?

—Noi, malament: és qüestió d'hores, sembla. Ja m'ho havien dit l'altre camí que tu li duies afició a la Carmeta. A fe que, per lo que havia esbrinat, ella també t portava llei.

—Portava, ja dieu.»

I el jove va quedar-se mut i formal, apoiat amb un colze en un cantó de la taula.

En Llebra va trencar el silenci:

«—Quina nit! Ni pels llops!

—Llops, dius? Potser no n'has vist cap, tu que n parles.

—No som trobat mai el llop, però ahir vaig trobar una serp que m va fer mitja basarda. No era gaire lluny del bosc de can Tey, que de sobte sem va presentar tant grossa com era, groixuda com la cuixa. Li anava a etgegar un cop de vara, però...»

Un que no havia encara badat boca, va fer:

«—Si tant groixuda era, no podia esser altra que la del lli groc. No tenia un lli groc ací al cap?»

★

L'hostaler en persona va presentar-se al llindar de la porta interior. Era la visió que ls homes esperaven que apareixeria d'un moment a l'altre. Sense moure-s del marc de la portava dir:

«—Tot s'ha acabat!»

Ni escoltant bé ja no se sentia l bleix de l'agonitzant. A fóra nevava més i més ferm, am perfidiosa constància; la neu s'anava apilonant en els carrers, que semblava que s'inflessin, com volent emmurallar l'antic hostal, ont acabava de finir la noia fresca i alegre que cridava a tot viandant.

Els quatre traginers varen posarse drets, i el jove, seriós i contrariat, sense que una paraula li acudís als llavis, condensant tota l'ànima en un gesto, se va llevar la berretina i la va rebotre per terra.

J. MASSÓ TORRENTS

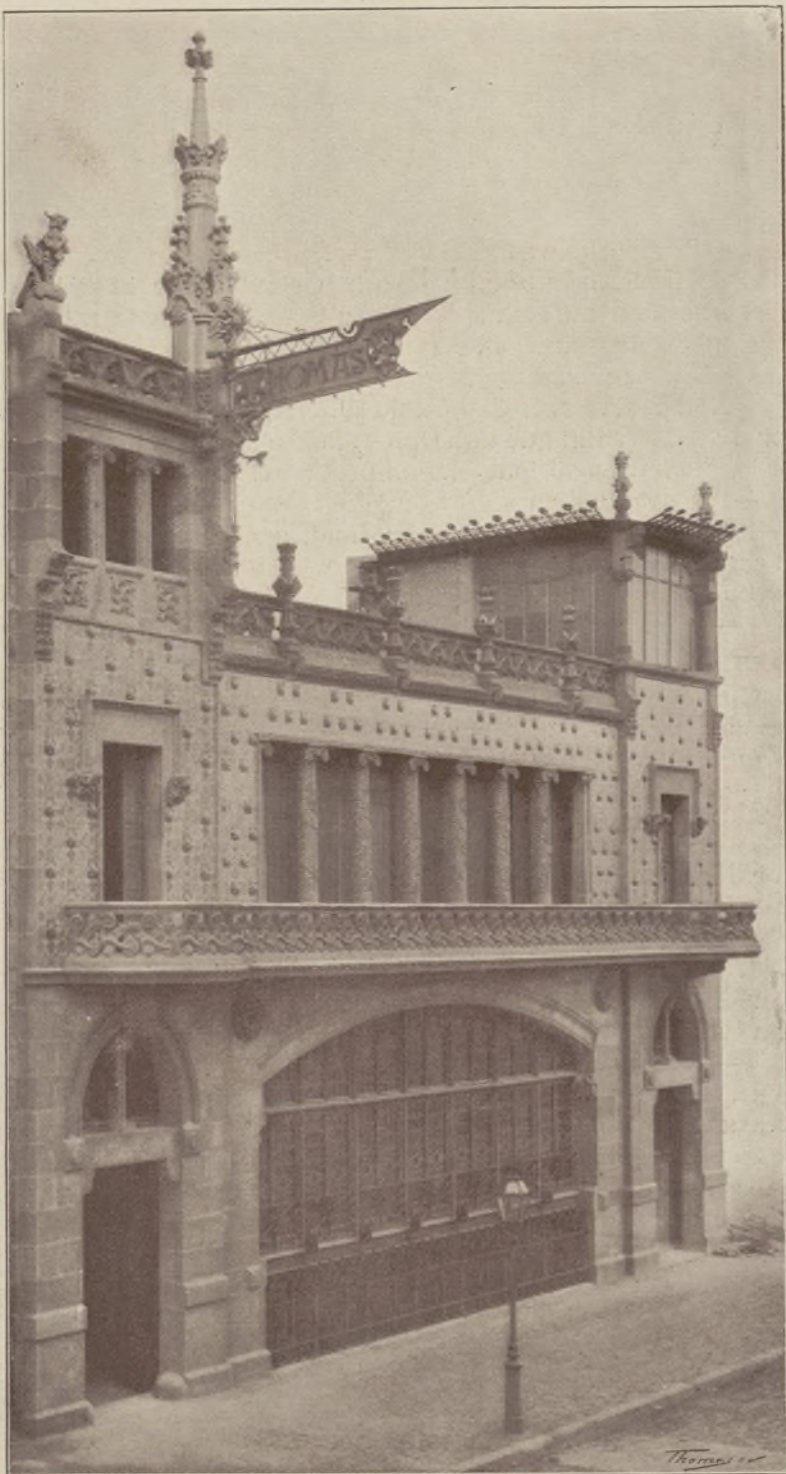
L'Avenç

Imprempta, Llibreria

Objectes d'Escriptori

Ronda Universitat, 20.—Telefon 115. BARCELONA

J. THOMAS

Carrer de Mallorca, 375 & 377

Direcció telegrafica: THOMASO. — Telefon 3.583

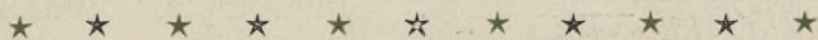
Barcelona

LITOGRAFIA, FOTOTIPIA, TIPOGRAFIA, HELIOGRAVAT, TRICROMIA, FOTOGRAVAT, AUTOTIPIA, RELLEUS (Gaufrage), FOTOGRAFIA, etc., etc.

i tota classe de treballs pera periodics, revistes guies, cartells, targetes postals, recordatoris, calendaris, cartes geografiques, etiquetes pera capsos de mistos, envoltoris pera tabacos, etc.

Exportació a la França, Alemanya, Estats Units i totes les altres republicues americanes

QUATRE GATS

LA PLUME
REVISTA LITERARIA, ARTISTICA I SOCIAL
Un any, 15 francs
31, Rue Bonaparte. — PARIS

Segona serie. — Numero 1

10 centims

CATALONIA

Periodic Nacionalista Liberal
POLITIC, LITERARI I DE CRÍTICA ARTISTICA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ	SURT CADA DISSABTE	PREUS DE SUSCRIPCIÓ
«L'AVENÇ», Ronda de l'Universitat, 20 NO S TORREN ELS ORIGINALS	Barcelona 6 Janer 1900	Barcelona 2 ptes. tri. Catalunya i resto d'Espanya 2 » » Països de l'Unió postal . . . 3 » »

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
L'AVENÇ, Ronda de l'Universitat, 20. — Telefon 115
BARCELONA

PÈL & PLOMA. Any, 5 ptes. a Barcelona; 6 a fòra i 7'50 francs a l'estranger.

Redacció i Administració: 6, Passeig de Gràcia, GRACIA-BARCELONA

Ayuntamiento de Madrid

Gravat i estampat á ca'n J. Thomas — Barcelona

Se serveix beure i menjar a totes hores

Montesión, BARCELONA

PERE ROMEU